

MEGKÉRDEZTÜK HOGYAN EMLÉKEZIK A KÁDÁR-KORRA A TÖRTÉNÉSZ, A BALOLDALI POLITIKUS, A FORRADALMÁR ÉS A MEGTORLÁS HALÁLRAÍTÉLTJE?

Bíró Zoltán irodalomtörténész: Kádár János a kommunista ideológia és magatartás jellegzetes „terméke” volt. Ez azt jelenti, hogy vallotta: a hatalmat mindenáron meg kell szerezni és meg kell tartani, akár a bajtársak likvidálása árán is. Elég csak a Rajk-perre gondolni, de megjegyzem, ennek a mentalitásnak maga is szenvedő alanya lett egy ideig. Ennek ellenére végig kitartott a bolsevizmus mellett. Az 1956-os forradalmi eltiprása után a nevével fémmjelzett rendszer az árulás, Nagy Imre és többek kivégzésének, illetve internálásának bűnében fogant. A környező államokkal ellentétben ráadásul Magyarországon a rezsim a nemzeti érzelmet is üldözte, s nem a proletárságot védelmezte, sokkal inkább harcot folytatott az értelmiség és a parasztság ellen. Vitathatatlan, Kádár viszonylagos létbiztonságot kínált fel mindezért cserébe, szinte valamilyeni társadalmi réteg számára, így szép számmal voltak, akik ezért nem örültek a rendszerváltozásnak. Hátravan még a korszak alapos értékelése. ■

M. Kiss Sándor történész: Kádár János egy diktatúra első embere volt. 1956-ot látványos, brutális terror követte, 1963-tól pedig a megnyomorított társadalmat egy kis lélegzethez juttatták. El is kezdett lélegezni, de ez az állapot a csenddel párosult. Aztán a Kádár-rendszer második felében jött az a nemzedék – Csoóri Sándoré, Mészöly Miklósié, Csurka Istváné, **Örsi Istváné** –, amely sokféle szellemi irányzatot jelenített meg, viszont '56-ot újra a köztudat részévé tette. A nyolcvanas évek ellenzéki mozgalmai számára pedig gyakorlatilag egy igazi közös nevező volt: 1956. Ugyanakkor tény az is, hogy az időben előrehaladva a technika fejlődik, az életminőség javulhat, hacsak nem brutális terror közepette kell élni. Ha belegondolunk abba, hogy mi történt Magyarországon az első világháborútól kezdve, akkor egy csomó embernek, aki elfogadta a Kádár-rendszert, az viszonylagos békességet jelentett. Így többnyire nem vette észre, miben él. Kádár tehát végeredményben erkölcsileg taposta meg a társadalmat. ■

Thürmer Gyula, a Munkáspárt elnöke: Ma a Kádár-rendszerre sokan pozitívan emlékeznek vissza. A szocializmus általában azt az elvet követte, hogy fontosabb az ember, mint a pénz, így voltak munkahelyek. Bár akkoriban a gyárakon belül talán kevésbé szervezett munka folyt, mégis jobbnak tartom azt az állapotot, mint a mai komoly munkanélküliséget. Egyébként a Kádár-rendszer nem volt válságban. Az országnak adóssága volt ugyan, de közben működött a reálgazdaság: a gyárak, az állami gazdaságok, a lakótelepek erre bizonyítékként szolgáltak. Ma a jelentős államadósság mellett nincsen szinte semmink. Kádár Jánost réalpolitikusként tartom. Így viselkedett ötvenhatban, míg a következő évtizedekben abban a világrendszerben a lehető legnagyobb önállóságot próbálta elérni. Az 1956-ot követő történésekkel kapcsolatban azt mondhatom, hogyha én lettem volna akkor a miniszterelnök, másként cselekszem. Az 1956-os eseményeket nemzeti tragédiának tartom, amiből viszont az ország a következő évtizedekben kilábal. ■

Regéczy-Nagy László, a TIB elnöke: Évekkel ezelőtt részt vettem egy nyilvános vitán, ahol úgy nyilatkoztam a szoborról, hogy belemegyünk a felállításába, amennyiben mi írhatjuk fel a talapzat négy oldalára azokat a gondolatokat, amelyek hiteles képet adnak Kádár Jánosról. Ebből kettőt ő maga mondott, így hangzanak: „Nálam a hazaszeretet legfőbb fokmérője a Szovjetunió iránti teljes elkötelezettség”, illetve „...kicsit dolgozzunk jobban” – mondta ezt abban a helyzetben, amikor az egész világ a totális csőd felé haladt. 1956-ban azért is harcoltunk, hogy gondolat- és szólás-szabadság legyen Magyarországon, most pedig éppen azok élnek ezzel a lehetőséggel, akik akkor belénk fojtották a szót. Akik ezt akkor megtehették, ne hóbörögjenek, viseljék el az igazmondásunkat. Hiszen ugyanezek az emberek most Horthy Miklós szobrát locsolják le, aki Kádárral ellentétben nem hívott idegen csapatokat az országba. Tudnánk, mit írjunk, ha nekünk adnák a szobor talapzatát. De ezt nem fogják megtenni. ■

Wittner Mária szabadságharcos, 1956-os halálraítélt: Kádár János alig húsz éve halt meg, és a 20. század legsunyibb és leg súlyosabb politikusa volt. Rávette Rajk Lászlót, hogy a párt érdekében vállaljon fel olyan tetteket, amelyeket nem követett el, miközben végig tudta, hogy később felkasztják. Ugyanígy tett Nagy Imrével, akit végül szintén bitófára küldött. Mindig is áruló volt. Nem értem, hogy egy olyan embernek, aki idegen csapatokat hozott az országba a saját népe ellen, aki hatalmas adósságba sodorta Magyarországot, annak hogyan állíthatnak szobrot. Egy alkalommal Kádár úgy fogalmazott, hogy eddig a szocializmust alakították, viszont ő most a kapitalizmust építi fel, csak hogy ezt senki nem akarta. Annak az embernek, aki az 1956-os forradalom után mindenkit kivégeztetett, aki az útjában állt, nem kívánatos emlékművet állítani. Ésszerűtlen döntésnek tartom, hogy ilyen módon tisztelegjenek Kádár János előtt. Amennyiben felállítják a szobrot, abban az esetben nem Dániel Péter ügyvéd úr, hanem én fogom leönteni. ■